

Διονύσιος Σολωμός Κρητικός

I

Εκοίταα, κι ήτανε μακριά ακόμη τ' ακρογιαλί·
«αστροπελέκι μου καλό, για ξαναφέξε πάλι!».
Τρία αστροπελέκια επέσανε, ένα ξοπίσω στ' άλλο,
πολύ κοντά στην κορασιά, με βρόντημα μεγάλο·
τα πέλαγα στην αστραπή κι ο ουρανός αντήχαν,
οι ακρογιαλιές και τα βουνά μ' όσες φωνές κι αν είχαν.

II

Πιστέψετε π' ό,τι θα πω είν' ακριβή αλήθεια,
μά τες πολλές λαβωματιές που μόφαγαν τα στήθια,
μά τους συντρόφους πόπεσαν στην Κρήτη πολεμώντας,
μά την ψυχή που μ' έκαψε τον κόσμο απαρατώντας.
(Λάλησε, Σάλπιγγα, κι εγώ το σάβανο τινάζω,
και σχίζω δρόμο και τσ' αχνούς αναστημένους κράζω:
«Μην είδετε την ομορφιά που την Κοιλιάδα αγιάζει;
Πέστε, να ιδείτε το καλό εσείς κι ό,τι σας μοιάζει.
Καπνός δε μένει από τη γη· νιος ουρανός εγίνη.
Σαν πρώτα εγώ την αγαπώ και θα κριθώ μ' αυτήνη».
«Ψηλά την είδαμε πρωί· της τρέμαν τα λουλούδια,
στη θύρα τής Παράδεισος που εβγήκε με τραγούδια·
έψαλλε την Ανάσταση χαροποιά η φωνή της,
κι έδειχνεν ανυπομονιά για νά 'μπει στο κορμί της·
ο Ουρανός ολόκληρος αγρίκαε σαστισμένος,
το κάπνιμο αργοπόρουνε ο κόσμος ο αναμμένος·
και τώρα ομπρός την είδαμε· ογλήγορα σαλεύει·
όμως κοιτάζει εδώ κι εκεί και κάποιονε γυρεύει»).

III

Ακόμη εβάστουνε η βροντή
Κι η θάλασσα, που σκίρτησε σαν το χοχλό που βράζει,
ησυχάσε και έγινε όλο ησυχία και πάστρα,
σαν περιβόλι ευώδησε κι εδέχτηκε όλα τ' άστρα·
κάτι κρυφό μυστήριο εστένεψε τη φύση
κάθε ομορφιά να στολιστεί και το θυμό ν' αφήσει.
Δεν είν' πνοή στον ουρανό, στη θάλασσα, φυσώντας
ούτε όσο κάνει στον ανθό η μέλισσα περνώντας,
όμως κοντά στην κορασιά, που μ' έσφιξε κι εχάρη,
εσειόνταν τ' ολοστρόγγυλο και λαγαρό φεγγάρι·
και ξετυλίζει ογλήγορα κάτι που εκείθε βγαίνει,
κι ομπρός μου ιδού που βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.
Έτρεμε το δροσάτο φως στη θεϊκιά θωριά της,
στα μάτια της τα ολόμαυρα και στα χρυσά μαλλιά της.

IV

Εκοίταξε τ' αστέρια, κι εκείνα αναγαλλιάσαν,

και την αχτινοβόλησαν και δεν την εσκεπάσαν·
κι από το πέλαο, που πατεί χωρίς να το σουφρώνει,
κυπαρισσένιο ανάερα τ' ανάστημα σηκώνει,
κι ανεί τσ' αγκάλες μ' έρωτα και με ταπεινοσύνη,
κι έδειξε πάσαν ομορφιά και πάσαν καλοσύνη.
Τότε από φως μεσημερνό η νύχτα πλημμυρίζει,
κι η χτίσις έγινε ναός που ολούθε λαμπυρίζει.
Τέλος σ' εμέ που βρίσκομουν ομπρός της μες στα ρείθρα,
καταπώς στέκει στο Βοριά η πετροκαλαμήθρα,
όχι στην κόρη, αλλά σ' εμέ την κεφαλή της κλίνει·
την κοίταζα ο βαριόμοιρος, μ' εκοίταζε κι εκείνη.
Έλεγα πως την είχα ιδεί πολύν καιρόν οπίσω,
καν σε ναό ζωγραφιστή με θαυμασμό περίσσο,
κάνε την είχε ερωτικά ποιήσει ο λογισμός μου,
καν τ' όνειρο, όταν μ' έθρεφε το γάλα της μητρός μου·
ήτανε μνήμη παλαιή, γλυκειά κι αστοχισμένη,
που ομπρός μου τώρα μ' όλη της τη δύναμη προβαίνει.
[Σαν το νερό που το θωρεί το μάτι ν' αναβρύζει
ξάφνου οχ τα βάθη του βουνού, κι ο ήλιος το στολίζει.]
Βρύση έγινε το μάτι μου κι ομπρός του δεν εθώρα,
κι έχασα αυτό το θεϊκό πρόσωπο για πολλήώρα,
γιατί άκουσα τα μάτια της μέσα στα σωθικά μου·
έτρεμαν και δε μ' άφηναν να βγάλω τη μιλιά μου.
Όμως αυτοί είναι θεοί, και κατοικούν απ' όπου
βλέπουνε μες την άβυσσο και στην καρδιά τ' ανθρώπου,
κι ένιωθα πως μου διάβαζε καλύτερα το νου μου
πάρεξ αν ήθελε της πω με θλίψη του χειλιού μου:

.....
«Τ' αδέλφια μου τα δυνατά οι Τούρκοι μού τ' αδράξαν,
την αδελφή μου ατίμησαν κι αμέσως την εσφάζαν,
το γέροντα τον κύρη μου εκάψανε το βράδυ
και την αυγή μού ρίζανε τη μάνα στο πηγάδι.
Στην Κρήτη

Μακριά 'πό κείθ' εγιόμισα τες φούχτες μου κι εβγήκα.
Βόθηα, Θεά, το τρυφερό κλωνάρι μόνο να 'χω:
σε γκρεμό κρέμουμεν βαθύ, κι αυτό βαστώ μονάχο».

V

Εχαμογέλασε γλυκά στον πόνο της ψυχής μου,
κι εδάκρυσαν τα μάτια της κι εμοιάζαν της καλής μου.
Εχάθη, αλί μου, αλλ' άκουσα του δάκρυσου της ραντίδα
στο χέρι, που 'χα σηκωτό μόλις εγώ την είδα.—
Εγώ από κείνη την στιγμή δεν έχω πλια το χέρι,
π' αγνάντευεν Αγαρηνό κι εγύρευε μαχαίρι·
χαρά δεν του 'ναι ο πόλεμος· τ' απλώνω του διαβάτη
ψωμοζητώντας, κι έρχεται με δακρυσμένο μάτι·
κι όταν χορτάτα δυστυχιά τα μάτια μου ζαλεύουν,
αργά, κι ονειράτα σκληρά την ξαναζωντανεύουν,
και μέσα στ' άγριο πέλαγο τ' αστροπελέκι σκάει,
κι η θάλασσα να καταπιεί την κόρη αναζητάει,
ξυπνώ φρενίτης, κάθομαι, κι ο νους μου κινδυνεύει,
και βάνω την παλάμη μου, κι αμέσως γαληνεύει.—

Και τα νερά 'σχιζα μ' αυτό, τα μυριομυρωδάτα,
με δύναμη που δέν ειχα μήτε στα πρώτα νιάτα,
μήτε όταν εκροτούσαμε, πετώντας τα θηκάρια,
μάχη στενή με τους πολλούς ολίγα παλληκάρια,
μήτε όταν τον μπομπο-Ισούφ και τσ' άλλους δύο βαρούσα
σύρριζα στη Λαβύρινθο π' αλαίμαργα πατούσα.
Στο πλέξιμο το δυνατό ο χτύπος της καρδιάς μου
(κι αυτό μου τ' αύξαιν',) έκρουζε στην πλευρά της κυράς μου.

Αλλά το πλέξιμ' άργουνε, και μου τ' αποκοιμούσε,
ηχός, γλυκύτατος ηχός, οπού με προβοδούσε.
Δεν είναι κορασιάς φωνή στα δάση που φουντώνουν,
και βγαίνει τ' άστρο του βραδιού και τα νερά θολώνουν,
και τον κρυφό της έρωτα της βρύσης τραγουδάει,
του δέντρου και του λουλουδιού που ανοίγει και λυγάει.
Δεν είν' αηδόνι κρητικό που σέρνει τη λαλιά του
σε ψηλούς βράχους κι άγριους όπ' έχει τη φωλιά του,
κι αντιβουίξει ολονυχτίς από πολλή γλυκάδα
η θάλασσα πολύ μακριά, πολύ μακριά η πεδιάδα,
ώστε που πρόβαλε η Αυγή και έλιωσαν τ' αστέρια,
κι ακούει κι αυτή και πέφτουν της τα ρόδα από τα χέρια.
Δεν είν' φιαμπόλι το γλυκό οπού τ' αγρίκαα μόνος
στον Ψηλορείτη όπου συχνά μ' ετράβουνεν ο πόνος,
κι έβλεπα τ' άστρο τ' ουρανού μεσουρανίς να λάμπει
και του γελούσαν τα βουνά, τα πέλαγα κι οι κάμποι·
κι ετάραζε τα σπλάχνα μου ελευθεριάς ελπίδα
κι εφώναζα: «ω θεϊκιά κι όλη αίματα Πατρίδα»
κι άπλωνα κλαίοντας κατ' αυτή τα χέρια με καμάρι·
καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι.
Λαλούμενο, πουλί, φωνή, δεν είναι να ταιριάζει,
ίσως δε σώζεται στη γη ήχος που να του μοιάζει·
δεν είναι λόγια· ήχος λεπτός
δεν ήθελε τον ξαναπεί ο αντίλαλος κοντά του.
Αν είν' δεν ήξερα κοντά, αν έρχονται από πέρα·
σαν του Μαϊού τες ευωδιές γιομίζαν τον αέρα,
γλυκύτατοι, ανεκδιήγητοι
μόλις είν' έτσι δυνατός ο Έρωτας και ο Χάρος.
Μ' άδραχνεν όλη την ψυχή, και νά 'μπει δεν ημπόρει
ο ουρανός κι η θάλασσα, κι η ακρογιαλιά, κι η κόρη·
με άδραχνε, και μ' έκανε συχνά ν' αναζητήσω
τη σάρκα μου να χωριστώ για να τον ακλουθήσω.
Έπαψε τέλος κι άδειασεν η φύσις κι η ψυχή μου,
που εστέναξε κι εγιόμισεν οχ την καλή μου·
και τέλος φθάνω στο γιαλό την αρραβωνιασμένη,
την απιθώνω με χαρά, κι ήτανε πεθαμένη.